

zedelijk gebied. Over de vraag of er onomstootelijke, vaste wetten zijn, die als openbaringen van hooger orde ons door God zelven zijn meegedeeld, kan verschil van gevoelen bestaan. Zij die door ervaring of op andere wijze weten dat er zulke wetten zijn, staan daar tegenover evenals de natuurkundige tegenover een vaststaand feit, en kunnen dus de gemaakte tegenwerping niet beamen. Maar zij die beweren dat op het gebied van godsdienst, zedelijkheid en recht de wetenschap nooit van vaststaande waarheden kan uitgaan, maken zich aan eene *petitio principii* schuldig. Alleen toch wanneer de wetten, die genoemd gebied beheerschen, uitvloeisels zijn van de menschelijke rede, is hun bewering gegrond. Maar juist dit is het wat zij in gebreke blijven te bewijzen.

De tweede tegenwerping die hier dient besproken te worden staat tegen de vorige lijnrecht over. De Bijbel, zegt men, zou wellicht de grondslag voor wetenschappelijk onderzoek kunnen zijn, wanneer haar uitspraken duidelijk, althans voor verschil van opvatting niet vatbaar waren. Maar dit is het geval niet. En een onfeilbaren uitlegger erkent de Christen, tenzij hij tot de R. K. kerk behoort, niet. Alzoo worden de uitspraken der Schrift ten slotte toch onderworpen aan de zóó verwerpelijke menschelijke rede, en is deze, niet de Bijbel zelve, de grondslag voor elk wetenschappelijk betoog (24).

Ter beoordeeling van het gewicht dezer tegenwerping wensch ik eenige uitspraken der H. S. te bespreken, om te doen uitkomen, 1° dat op de meeste gewichtige punten de Schrift zeer duidelijk en slechts voor ééne uitlegging vatbaar is, en 2° dat, waar dit niet het geval is, waar God dus aan de menschelijke rede meerdere of mindere speelruimte gelaten heeft, de mensch toch niet is overgeleverd aan de uitspraken der bedriegelijke rede alleen. Daarmede zal dan tevens het derde punt dat ik wenschte te bespreken zijn afgehandeld.

Ik begin met de duidelijke uitspraken, en wel met de meest, met de alles omvattende: men moet Gode meer